

Яковлева.В.А к.п.н., доцент кафедри ПМТН КДПУ

Пісчанський Ю.О.,

заст.директора з НВР

гірничо-металургійного ліцею м. Кривого Рогу

Яковлев О.І.,

старший майстер

гірничо-металургійного ліцею м. Кривого Рогу

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З ЛІЦЕЇСТАМИ ЯК ОСНОВА БЕЗПЕКИ ЇХ МАЙБУТНЬОЇ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Суспільно – корисна праця – це діяльність людини, спрямована на зміну оточуючого середовища (природи, техніки, культури тощо), а також для задоволення власних потреб. Праця – постійна та необхідна основа життя і розвитку людського суспільства. Своєю працею людина створює матеріальні та духовні цінності. Право людини на вибір професії, вид трудової діяльності у відповідності з покликанням, нахилами, здібностями, освітою і з урахуванням потреб у кадрах та попитах на ринку праці поширює можливості кожного зайняти своє місце у професійній структурі суспільства.

Підвищення вимог сучасного виробництва, ринкові відносини, необхідність забезпечення конкурентоспроможності підприємств, інтегрованість професій ставлять завдання підготовки висококваліфікованих робітничих кадрів.

Без продуманої ефективної системи профорієнтаційної роботи з молоддю, без своєчасного визначення нахилів, уподобань, психофізіологічних можливостей юнаків та дівчат неможливо в майбутньому високопродуктивна свідомо праця, яка крім продуктивності, приносила б велике моральне задоволення і спонукала до подальшого саморозвитку та самовдосконалення.

Історично в нашій країні склалася певна система підготовки молоді до праці. Вона має три етапи:

- загально - політехнічна освіта, у процесі якої здійснюється об'єднання навчання учнів з продуктивною працею і таким чином вирішується завдання їхньої підготовки до вибору професії;

- професійне навчання -- підготовка їх до оволодіння конкретної професії в професійно -- технічних училищах, професійних ліцеях, навчально -- виробничих комбінатах;

- удосконалення професійних знань, умінь і навичок у виробничих умовах.

Таким чином, спадковість у профорієнтаційній роботі між школою, ПТУ чи професійним ліцеєм логічно витікає із об'єктивних умов підготовки робітничих кадрів.

Спільна діяльність школи, ПТНЗ і виробництва з професійної орієнтації повинна здійснюватися під керівництвом органів місцевого самоврядування, держадміністрації, при активній участі педагогічних колективів шкіл та закладів профтехосвіти.

Цілеспрямованність профорієнтаційної роботи передбачає врахування потреб у кадрах репону, тому поряд із загальним знайомством молоді з професіями, треба проводити роботу по вихованню інтересу до конкретних робочих професій, особливо до тих, з яких ведеться підготовка в професійних ліцеях та ПТУ.

У шкільних кабінетах з професійної орієнтації бажано, щоб була описана історія училищ й промислових підприємств, створені ілюстровані альбоми і стенди з розповідями про професії, потрібні підприємствам. За єдиним спільним планом можливе проведення зустрічей з передовиками виробництва, виробничих екскурсій, спільних вечорів відпочинку, спортивних змагань. Основні знання про професії учні отримують у процесі вивчення шкільних дисциплін. Тому шлях до здійснення зв'язку школа -- ПТНЗ -- підприємство рекомендується почати із знайомства, перш за все, самих учителів школи з профтехучилищами та професійними ліцеями і разом з тим -- із знайомства інженерно-педагогічного колективу училища зі школою. Дуже важливо ознайомити докладно вчителів з підприємством, так як необхідно також добре знати виробниче оточення школи, потреби міста, району в кадрах, щоб цілеспрямовано проводити профорієнтаційну роботу з

учнями.

Найсерйознішу увагу слід приділити орієнтації самих учнів на вибір робочих спеціальностей. Зробити це можуть продумані й послідовно проведені бесіди про професії. Так, першу, вступну бесіду слід провести класному керівникові. Другу бесіду слід організувати в професійному закладі. Закінчити бесіду корисно екскурсією по училищу. Третю бесіду доцільно організувати на підприємство. Тут школярі реально знайомляться з умовами роботи й вимогами, які пред'являють ці професії людині. Такі бесіди повинні проходити при активній участі школярів, так як тільки в цьому випадку вони зможуть викликати інтерес у них до робочих професій.

Тому дуже важливо з боку керівників школи і професійного закладу продумати організацію бесід і підбір осіб, що будуть проводити ці бесіди.

Виходячи з вищевикладеного, треба виділити основні форми спільної роботи шкіл, ПТНЗ і виробництва з профорієнтації учнів такі:

- бесіди із школярами про значення професій;
- екскурсії школярів до ПТНЗ і на підприємства;
- показ наглядності про життя й роботу вихованців профтехучилищ;
- обладнання в школах виставок і стендів, які розкривають зміст навчально-виховного процесу в ПТНЗ;
- допомога робітників профтехучилищ школам в організації роботи технічних гуртків;
- використання навчально - матеріальної бази училищ і ліцеїв для проведення трудового навчання в школах;
- проведення школою й професійним навчальним закладом спільних культурно — масових і спортивних заходів;
- організація для школярів в училищах та професійних ліцеях "Днів відкритих дверей";
- участь старшокласників та учнів професійних ліцеїв в предметних олімпіадах, засіданнях малої Академії наук.

Криворізький професійний гірничо-металургійний ліцей (до 2002 р.- професійно-технічне училище № 37) був заснований в жовтні

1944 року після звільнення м. Кривого Рогу від німецько-фашистських загарбників. Для відбудови зруйнованих шахт і металургійного заводу потрібні були робітничі кадри, тому настала потреба в підготовці кваліфікованих спеціалістів на заміну тим, хто продовжував воювати.

В 70-і – 80-і роки минулого століття в ПТУ № 37 отримували робітничі гірничі професії учні з Лаосу, Куби, В'єтнаму, Кампучії.

Два випускника училища в подальшій роботі за відмінні успіхи по видобутку залізної руди стали Героями соціалістичної праці.

Зараз ліцей може вести підготовку за 15 ліцензованими спеціальностями. 650 учнів навчаються на денному відділенні, ще 35-40 слухачів щорічно отримують професії за угодою з міським Центром зайнятості, а 45-50 чоловік з незайнятого населення одержують педагогічні послуги на платній основі.

Навчання здійснюють 25 викладачів та 30 майстрів виробничого навчання. Для оволодіння професіями є відповідна матеріальна база: кабінети, лабораторії, майстерні, навчально-тренувальний полігон. Виробничу практику учні проходять на промислових підприємствах: ВАТ "Криворіжсталь", Криворізькому залізничному комбінаті, ВАТ "Кривбасшахтопроходка", КП "Швидкісний трамвай", "Криворіжелектротранс", "Кривбассвітло", дизельний завод тощо.

В професійному ліцеї склалася певна система профорієнтаційної роботи. На заступника директора з навчально-виробничої роботи покладена відповідальність за координацію всієї профорієнтаційної роботи: інженерно-педагогічних працівників, із школами, з підприємствами, з громадськими організаціями та органами місцевого самоврядування.

Протягом всього навчального року в ліцеї працює приймальна комісія (3 чоловіки з досвідчених та відповідальних майстрів виробничого навчання). В просторому приміщенні оформлена вся необхідна наглядність та документація з професій, з яких проводиться навчання в ліцеї. Тобто, приймальна комісія виконує не тільки функції приймання документів від абітурієнтів, а є одночасно і центром із профорієнтації професійного закладу. На кожен місяць розробляється план профорієнтаційної роботи, аналізується стан поточної роботи

інженерно-педагогічних працівників з цього питання.

В жовтні видається наказ по ліцею "Про організацію та проведення профорієнтацію та проведення профорієнтаційної роботи на навчальний рік". В цьому наказі за кожним викладачем та членом адміністрації закріплюється одна школа, а за майстрами виробничого навчання – по 2 школи міста, де вони будуть проводити профорієнтаційну роботу. Таке закріплення упорядковує систему роботи, контролю та спілкування з загальноосвітніми закладами освіти. Крім цього, працівникам активно допомагають учні ліцею, які спілкуючись з товаришами по школі та мікрорайону, радять їм продовжити навчання в нашому навчальному закладі. Всі заяви від абітурієнтів фіксуються, записується, хто провів таку роботу і в ліцеї існує система матеріального і морального заохочення та стимулювання. Щоб робота з профорієнтації проводилася на офіційному рівні, між керівниками шкіл та професійного ліцею укладається угода про спільну роботу на протязі навчального року. В угоді передбачаються зустрічі з старшокласниками та їх батьками, бесіди з учнями разом з учителями та класними керівниками, проведення спільних спортивних змагань, вечорів відпочинку, КВК, інших культурно – масових заходів. В результаті такого спілкування учні шкіл отримують інформацію про наш ліцей, про майбутні професії, товаришують з ліцеїстами. Старшокласники одержують перспективу подальшого навчання без витрат значних коштів, адже наш гірничо – металургійний ліцей входить в комплекс ліцей – металургійний технікум – Національна металургійна академія.

Комплекс затверджений наказом Міністра освіти України. Випускники ліцею можуть на пільгових умовах (за бажанням та результатами підсумкових оцінок) продовжити навчання на середніх курсах металургійного технікуму, а потім завершити освіту в металургійній академії.

Працівники ліцею прикладають максимум зусиль, щоб особливо цікаво проходили Дні відкритих дверей. Учні 9-х - 11-х класів шкіл міста знайомляться з матеріально – технічною базою ліцею, з виставкою технічної творчості ліцеїстів, залишають свої відгуки в книзі гостей музею. На їх честь в Палаці культури ім. Артема проводиться концерт

художньої самодіяльності силами учнів та співробітниками професійного закладу, які до речі зайняли 1 місце серед колективів закладів профтехосвіти м. Кривого Рогу. Перед учнями виступають передовики базових підприємств ліцею, запрошують відвідати виробництво, називають кращих робітників – батьків учнів шкіл, які прийшли на День відкритих дверей.

Підсумком запровадженої системи профорієнтаційної роботи є те, що протягом останніх років в професійному ліцеї немає недобору учнів на початок навчального року, а на деякі професії існує конкурс – по 1,5 – 2 абітурієнта на одне місце.

Але ми на цьому не заспокоюємося. Враховуючи, що в Україні відбувався демографічний спад 1990 – 1992 років і що в загальноосвітніх школах продовжується експеримент по 12 - річному навчанню, перед колективом інженерно – педагогічного колективу Криворізького професійного гірничо-металургійного ліцею постають завдання по дальшому вдосконаленню профорієнтаційної роботи, більш тісному контакті з школами, підприємствами, Центрами зайнятості, громадськістю міста.